

L'autora ha tingut present en tot moment que el llibre va dirigit al públic que visita el jaciment, i l'ha concebut d'una manera racional i clara, i l'ha estructurat en una descripció prèvia del lloc i dels treballs que s'hi han realitzat, seguida de l'explicació del jaciment en diversos apartats, acompanyant al mateix temps el visitant des de la porta d'entrada fins a l'Acropolis, seguint la via principal, per acabar finalment amb una referència a l'Illa d'En Reixach i amb la visita al Museo Monogràfic.

El resultat és que la Guia no és només útil al profà en temes arqueològics, sinó també a l'afecionat i estudiós, que hi troba una síntesi clara del que fou el poblat, síntesi més que necessària pel fet d'ésser tan abundant la bibliografia arqueològica sobre el jaciment, que també és recollida en aquesta Guia.

N. Soler

JORDA i GÜELL, Ricard, **La Guerra Gran vista des d'Olot (1793-1795)**, Episodis de la Història, núm. 199, Rafael Dalmau, editor, Barcelona, 1975.

L'interès del llibre que passem a comentar ve donat tant per la temàtica i importància dels fets que explica, com per endinsar-se a esbrinar en un període malauradament oblidat. Ultra les aportacions de Miquel dels Sants Oliver, Enric Moreu i Ossorio i Gallardo (1) —amb treballs importants però necessitats d'una revisió i un replantament a fons— ens trobem que manquen estudis dedicats a aprofundir en els aspectes econòmics, demogràfics, ideològics, etc., dels anys 1793-1795.

El llibre d'en Jordà aconsegueix perfectament la tasca de donar una visió general del període —centrada sobretot en l'aspecte bèl·lic— pel que fa a la ciutat d'Olot i entorns. Així ressalta els daltabaixos de la guerra i el nombrós alistament de voluntaris, encara que es mostra partidari d'efectuar una seriosa revisió de la idea —pru estesa per cert— de l'entusiasme amb què la gent es lliurà a la lluita contra els francesos. Tanmateix, hom copsa certes reticències en alguns repartiments de talles per a mantenir el Sometent, *ahora que sembla factible que a l'enrolament de voluntaris hi ajudés «la baixa de jornals que portem enregistrat d'entre el 1780 i el 1790, en què passaren els de manobre i jornalero de 0 sous a 7 sous, 6 diners, una baixa de l'ordre del 16,217 per cent».*

[1] Acaba de sortir una reedició d'un llibre que ha esdevingut un clàssic per a conèixer aquest període. Es tracta de la *Historia del pensamiento político catalán durante la guerra de España con la República Francesa (1793-1795)*, d'Ossorio y Gallardo. Ed. Grijalbo. Barcelona, 1977.

A aquesta baixa dels salaris cal afegir-hi l'augment de preu dels productes alimentaris, la qual cosa faria més atractiva la soldada oferta als qui s'allistessin com a voluntaris.

Un aspecte prou conegut d'aquest període ho constitueixen les afalagadores proclames adreçades als catalans —i en ocasions en català— pels generals Ricardos i Dugommier. L'intent de guanyar-se la simpatia dels catalans per part dels francesos tot afalagant-los en el record de les gestes heroiques aconseguides pels seus avantpassats fou en va. Caldria insistir en l'estudi dels factors que influeixen a la presa de posició antifrancesa per part dels catalans.

Els efectes de la guerra es sentirem amb més cruïda en l'aspecte econòmic i demogràfic. Al gran increment produït en el preu dels productes bàsics, cal afegir el tancament de fàbriques i la fugida cap a zones allunyades de la lluita de famílies benestants. Per acabar, cal insistir en la pèrdua de població que sofriren les comarques gironines —sobretot les més apropiades a la lluita— per la incidència dels factors bèl·lics i epidèmics damunt la població.

Ramon Alberch i Fugueras

XIV CONGRESO NACIONAL DE ARQUEOLOGIA, Vitoria, 1975 (Zaragoza, 1977).

Fa ben poc han sortit publicades les actes del «XIV Congreso Nacional de Arqueología», que va celebrar-se a Vitòria el mes d'octubre de 1975.

De l'enorme volum, divers i poc manejable, ens interessen particularment uns quants treballs que d'alguna manera tenen relació amb la nostra terra.

Darrerament, i en especial des de la publicació, l'any passat, d'un llibre monogràfic, informatiu i molt útil, dedicat al paleolític a les comarques de Girona (Girona, 1976), les abundoses estacions i les múltiples troballes disperses, fetes aquests últims anys, han arribat al coneixement del gran públic, han esdevingut «populars». Dos dels puntals bàsics d'aquesta obra foren en Josep Canal i en Narcís Soler.

El primer presentà a Vitòria un tema, en aquells moments polèmic (1), com podia ésser la identificació de nombroses estacions amb paleolític inferior a diverses comarques gironines (Empordà, Gironès, Selva, Garrotxa), desconegudes o inèdites fins aquell moment. Un fet plenament acceptat i ben conegut avui, va alçar, quan es llegí la comunicació, un cert rebombori i no poques arrufades de nas d'alguna patum.

[1] J. CANAL ROQUET: *Identificación del Paleolítico Inferior en las comarcas de Gerona*, pp. 81-96.

En Soler, per la seva banda, dedicà la comunicació (2) a exposar i resumir la campanya de 1975 duta a terme a la cova de l'Arbreda de Serinyà. Va fer una llarga i completa introducció a la complexitat del jaciment, tan important per a conèixer bé la Prehistòria del Principat, i en comentà la cronologia relativa.

La necròpolis de Peralada, descoberta casualment a les darreries del segle passat i estudiada d'una manera irregular, fou l'objecte de la comunicació de l'Enriqueta Pons i M.^a del Vilar Vila (3).

Presenten, primerament, les diverses posicions defensandes per tots aquells autors que s'han preocupat del tema, i fan menció especial a la cronologia i el món cultural on s'havia de situar. Després analitzen el material ceràmic, les sivelles de cinturó, tan interessants, les fíbules i les armes, que es conserven al Museu del Castell, i ho confronten tot amb les darreres troballes fetes al sud de França i a casa nostra. Això ha permès de situar la necròpolis de Peralada, que sovint recorda **Grand Bassin I** i **Grand Bassin II**, de finals del segle VII fins ben entrat el segle V a.C.

De 1971 a 1973, aproximadament, s'efectuà la construcció del sector d'autopista entre Girona i Figueres. La magnitud dels treballs i la gegantina quantitat de terra moguda facilità el descobriment d'algunes estacions arqueològiques, quasi totes de proporcions modestes, i que d'una altra manera tal vegada mai no haurien estat trobades. M.ª Aurora Martín, directora del «Servei d'Investigacions Arqueològiques de la Diputació» enumerà, en la seva comunicació (4), cada un dels jaciments (la Creu de Fellines, Saus, la Qüestió d'en Solà d'Ermedàs, Creixell i Vilafant) els quals es limitaven a ésser o pobres basaments de cabana o camps de sitges, quasi sempre sense restes de construccions, i n'estudià el material ceràmic, sempre molt ric. Cronològicament aquestes troballes se situen des de mitjan segle V fins a finals del segle II o inicis del I a.C., i hi destaquen especialment les ceràmiques grises empuritanes, ben estudiades.

Quatre comunicacions feren referència directa al nostre gran jaciment arqueològic: Empúries.

Mrs. Alma Prescott, canadenca, estudià unes quantes inscripcions gregues sobre plom i sobre ceràmica, en donà una nova lectura i presentà alhora uns nous grafits inèdits (5).

La pintura mural romana trobada a Empúries és de gran interès i pràcticament desconeguda. Javier Nieto (6) dedicà la seva ponència a sistematitzar els diferents esquemes compositius que ofereix la pintura empuritana, que reduïa a cinc tipus, tots ells representants més o menys a les Cases Romanes núms. 1 i 2 de la ciutat romana.

Per altra banda, i tenint en compte on es troba la major part de la pintura i per a situar-la cronològicament, mancat de bones estratigrafies, cercà mitjançant mètodes indirectes i molt vàlids, el moment de construcció de cada una de les habitacions, les possibles refaccions i la fi de cada cambra i de la casa, amb la qual cosa aconsegueix donar per a la pintura un termini **post quem** i un altre **ante quem**, que pensem que són de molta utilitat.

J. M.ª Nolla reuneix tots els «tituli picti» (7) (inscripcions pintades amb referència al contingut, transportista, procedència, etcètera, d'una àmfora), i n'estudia el recipient, i A. López comentà uns vasaets de parets fines (8) i en precisà, gràcies a una anàlisi molt acurada, la datació inicial i final.

Finalment cal remarcar l'estudi d'uns penjolls procedents de la cova de les Encantades de Martís (Esponellà) dintre d'un treball més general dedicat a un tipus especial de peces d'ornament calcolítiques a Catalunya (9).

Josep M.ª Nolla Brufau

COROMINES, Josep M., MARQUES, Jaume. «**Catálogo monumental de la provincia de Gerona**». Vol. IV «Besalú». Diputació de Girona, 1976.

Besalú i la seva comarca han trobat dos excel·lents estudiosos que s'han emprès l'enorme tasca de donar-nos una obra que abraça tots els aspectes que en constitueixen la fescmia geogràfica i històrica, la seva situació d'ara i el seu llast de passat.

L'obra duu la data del 1976 i forma part del catàleg monumental de la província de Girona.

Els autors, Josep M.ª Corominas Planellas i Jaume Marquès Casanovas, sense negligir els

(2) N. SOLER MASFERRER: **Nuevas excavaciones en Serinyà (Gerona)**, pp. 123-130.

(3) ENRIQUETA PONS i MARIA DEL VILAR VILA: **Nuevos aportes al estudio de la necrópolis de Peralada**, pp. 681-694.

(4) MARIA AURORA MARTIN ORTEGA: **Excavaciones de salvamento en el tramo de autopista Gerona-Figueras**, pp. 1.113-1.128.

(5) A. E. PRESCOTT PIERA: **Unas nuevas lecturas e interpretaciones de inscripciones empuritanas**, pàgines 827-832.

(6) JAVIER NIETO PRIETO: **Los esquemas compositivos de la pintura mural romana de Ampurias**, pàgines 851-868.

(7) J. M.ª NOLLA: **Los «Tituli picti» de Ampurias**, pp. 877-888.

(8) ALBERTO LOPEZ MULLOR: **Cronología de unas tazas de paredes finas de Ampurias**, pp. 943-956.

(9) MARIA A. PETIT MENDIZABAL: **Objetos de acorno de lignito en el Calcolítico Catalán**, pp. 325-332.